МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Факультет економіки і підприємництва

Кафедра обліку і оподаткування

Допущено до захисту
“_____” _____ 2023 р.
Зав. кафедри, д.е.н., професор
_____Мельник Л.Ю.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

Облік і конроль грошових коштів в ТОВ "Кищенці" Уманського району Черкаської області

Виконав – студент 2 курсу, групи 21м -о
освітньої програми «Облік і оподаткування»
спеціальності 071 Облік і оподаткування
Дзвониський Олексій Андрійович

Науковий керівник – д.е.н., професор
Мельник Людмила Юріївна

Умань – 2023

Реферат

на кваліфікаційну роботу:
«Облік і конроль грошових коштів в ТОВ "Кищенці" Уманського району Черкаської області»
студента факультету економіки і підприємництва
Уманського національного університету садівництва
Дзвониського Олексія Андрійовича

Роль грошових коштів в економіці, як основного елементу монетарних активів важко переоцінити, оскільки основу діяльності підприємства становлять операції, пов'язані з рухом грошових коштів. Саме за допомогою грошових коштів здійснюється акумуляція факторів виробництва та обіг капіталу. Більшість операцій на підприємстві пов'язані з придбанням, виробництвом та продаж вироблених товарів і послуг, і в результаті з отриманням й оплатою грошових коштів. Вдосконалення організації обліку грошових коштів постає одним з найактуальніших питань, оскільки від наявності у підприємства грошових коштів залежить його платоспроможність, конкурентоспроможність, і ефективна діяльність підприємства і його майбутній розвиток.

Для написання кваліфікаційної роботи було використано дані ТОВ «Кищенці», а також матеріали наукових видань, сучасних посібників, статей та нормативно-правових актів з даної проблеми. Структурно робота складається з трьох розділів. Загальний осяг роботи складає 57 сторінок. Робота містить 4 рисунки, 17 таблиць. Кількість використаних джерел становить 61 найменування наукових праць, електронних джерел та Інтернет-ресурсів.

Метою кваліфікаційної роботи є розкриття теоретичних аспектів та практичних питань обліку і контролю грошових коштів та розробка рекомендацій щодо їх удосконалення в досліджуваному підприємстві.

Перший розділ роботи – теоретичний. В ньому розглядаються зміст та сутність грошових коштів, нормативно-правове регулювання та проблеми обліку і контролю грошових коштів.

Другий розділ – практичний. В ньому наводиться фінансова характеристика підприємства, аналіз грошових коштів та облікова політика підприємства щодо грошових коштів.

Третій розділ містить розгляд питань щодо основних напрямів удосконалення обліку і контролю грошових коштів в досліджуваному підприємстві.

Анотація

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню теоретичних та практичних проблем обліку і контролю грошових коштів в ТОВ «Кищенці» Уманського району Черкаської області. В роботі проведено аналіз діяльності підприємства та грошових коштів, запропоновано шляхи удосконалення обліку і контролю грошових коштів.

Ключові слова: грошові кошти, готівка, доходи, витрати, прибуток, збиток, облік, контроль, фінансові результати.

Abstract

The qualification work is devoted to the study of theoretical and practical problems of accounting and control of funds in LLC "Kishchentsi" of the Uman district of the Cherkasy region. In the work, an analysis of the company's activities and funds was carried out, and ways of improving the accounting and control of funds were proposed.

Keywords: cash, cash, income, expenses, profit, loss, accounting, control, financial results.

ЗМІСТ

ВСТУП 4

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ КОШТІВ 6

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА ЩОДО ГРОШОВИХ КОШТІВ 17

2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства 17

2.2. Облікова політика підприємства щодо грошових коштів 27

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ КОШТІВ 36

ВИСНОВКИ 45

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 50

ВСТУП

Діяльність будь-якого сучасного підприємства не можливо уявити без руху грошових коштів та готівково-розрахункових операцій, а їх облік і аудит, є важливим та невід'ємним аспектом діяльності підприємства в цілому. Правильно організований облік грошових коштів, та ефективна методика їх аудиту, мають велике значення у функціонуванні будьякого підприємства, оскільки саме на основі даних обліку та результатах їх аудиту, керівництвом підприємства приймаються управлінські рішення, від яких залежать результати діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок у розвиток теоретичних основ і методичних підходів обліку і контролю грошових коштів внесли такі провідні вчені, як Береза С.М., Бутинець Ф.Ф., Голов С.В., Жура К. О., Кірійцев Г.Г., Коваль М. І., Красота О.Г., Нападовська Л.В., Нездойминога О. Є., Сметанко О. В., Радіонова Н. Й., Сілівончик О. Б., Скрипник М. І. й інші. Але в їх роботах не достатньо увагу приділено розробкам робочих документів аудитора щодо аудиту обліку операцій з грошовими коштами, що дає підґрунтя для подальших наукових досліджень. Водночас, у вітчизняному доробку бракує комплексних досліджень щодо обліку і контролю грошових коштів.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у обґрунтуванні теоретичних засад та розробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку і контролю грошових коштів на підприємстві.

Виходячи з поставленої мети можна сформувати наступні завдання:

- дослідити теоретичні основи обліку і аналізу грошових коштів на підприємстві;
- проаналізувати фінансово-економічні показники діяльності підприємства;
- охарактеризувати стан облікової роботи;
- удосконалити облік грошових коштів підприємства.

Об'єктом дослідження було обрано процес обліку і контролю гршових коштів ТОВ «Кищенці» Уманського району Черкаської області.

Предметом дослідження виступають сукупність теоретичних, методологічних та практичних аспектів обліку і контролю грошових коштів на підприємстві.

Під час виконання кваліфікаційної роботи були використані такі методи: загальнонаукові та спеціальні методи аналізу, синтезу; хронологічного і систематичного спостереження; класифікації даних з метою їх упорядкування і порівняння; економіко-статистичні методи (обробка результатів дослідження операційної діяльності); при аналізі господарської діяльності застосовувались статистичні методи дослідження числових даних: вертикальний (структура показників) та горизонтальний (динаміка показників) аналіз.

Інформаційною базою стали законодавчі та нормативні акти України про бухгалтерський облік, офіційні дані Мінфіну, статистична звітність, річні звіти досліджуваного підприємства, дані первинного та зведеного бухгалтерського обліку, особисті спостереження автора.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Грошові кошти – це високоліквідний актив, який є матеріальним у вигляді грошей, вони мають важливе значення у розрахунках між підприємствами та іншими суб'єктами господарювання. За допомогою грошей підприємство здійснює придбання товарно-матеріальних цінностей, розраховується з працівниками за виконані роботи та надані послуги, виплачує податки у державу відповідно до чинного Податкового кодексу України, робить відрахування на загальнообов'язкове соціальне страхування до Пенсійного фонду та на інші виплати. Грошові кошти підприємств розміщуються у касі та/або на рахунках у банках. Використання грошей здійснюється як готівковим, так і безготівковим розрахунком (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Визначення грошових коштів в окремих нормативних джерелах

Джелело	Визначення
НП(С)БО 2 «Баланс» [38]	Кошти в касі, на поточних та інших рахунках у банках, які можуть бути використані для поточних операцій
НП(С)БО 1«Загальні вимоги до фінансової звітності» [37]	Готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання
М(С)БО 7 «Звіт про рух грошових коштів» [30]	Кошти в касі та депозити до запитання

Для того, щоб повною мірою розкрити визначення грошів необхідно перш за все розглянути їх функції, основні з яких виділив відомий вчений К. Маркс. Він назвав 5 таких функцій: міри вартості, засобу обігу, засобу платежу, нагромадження і всесвітніх грошей. Від початку свого створення, гроші виконували таку просту функцію як споживна вартість товару, вона визначалась за допомогою попиту у суспільстві, однак зі змінами ринкових та

суспільних відносин їх функції збільшилися та прийняли більш складну форму. Розглядаючи історію розвитку грошей, можна бачити їх поступове наближення до форм та функцій, які відповідають умовам сучасних економічних взаємовідносин. Визначення функцій грошей наведено у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Зміст функцій грошей

Назва функції	Визначення
Міра вартості	це функція, в якій гроші задовольняють вираження і вимірювання вартості товарів та при цьому надають їй форму ціни
Засіб обігу	забезпечує рух грошових коштів між різними контрагентами, тобто гроші є посередником в обміні товарів і забезпечують їх обіг
Засіб платежу	платежу створює умови для здійснення розрахунків у грошовій формі
Нагромадження	дозволяє накопичувати кошти на депозитних рахунках
Всесвітні гроші	гроші сприяє веденню грошово-розрахункових операцій в іноземній валюті

На підприємстві більш важливу роль відіграють не окремо кошти, у вигляді самостійного об’єкту обліку, а саме грошові потоки, так як вони надають загальну інформацію по фінансовому стану підприємства для прийняття управлінських та стратегічних рішень. Основні ознаки класифікації грошових коштів:

- за формою існування: готівка, безготівкові розрахунки;
- за видом валюти: кошти в національній валюті, кошти в іноземній валюті.

До кожної з цих ознак необхідно навести визначення задля подальшої змоги проведення відповідних досліджень.

Під значенням «готівка» розглядають грошові кошти у паперовому та монетному вигляді, які є дійсними на території відповідних держав та використовуються для здійснення платежів.

Безготівкові грошові кошти використовуються тільки на банківських рахунках. Ці кошти під час оплати платежу переміщуються між рахунками

суб'єктів господарювання, яким необхідно розрахуватися за певні проведені операції (купівля, продаж, надання послуг та ін.).

Грошові кошти в національній валюті – це готівкові та безготівкові кошти у валюті, які були випущені центральним банком певної країни та використовуються у більшій своїй частині на її території.

Грошові кошти в іноземній валюті – кошти, які використовуються в обігу на територіях іноземних країн та являються її законним платіжним засобом. Підприємство отримує грошові кошти у результаті здійснення операційної, фінансової та іншої діяльності, цей процес надходжень повинен бути постійним та динамічним, він має назву грошовий потік [2].

Визначення «грошовий потік» з точки зору обліку є послідовним процесом, який складається з надходження та вибуття грошей в готівковій та безготівковій формах та має відповідне документальне оформлення.

Для забезпечення достовірності інформації про рух грошових коштів необхідно налагодити їх своєчасний, об'єктивний та повний облік. Варто також розглянути основні завдання обліку грошових коштів:

- створення правильної документації та дотримання правил документообігу операцій з руху грошових коштів;

- проведення готівкових та безготівкових розрахунків своєчасно та відповідно до законодавства;

- контроль за вибуттям грошових коштів;

- безпечне зберігання грошей та цінних паперів у касі підприємства;

- періодичні інвентаризаційні процедури щодо грошових коштів та дебіторської заборгованості.

У сучасній системі ринкових відносин важливе місце посідає нормативно-правове регулювання обліку фінансової діяльності підприємства. Оскільки грошові кошти є найбільш ліквідними активами, то вміння використовувати їх раціонально на підприємстві є дуже важливим, так як від цього залежить стабільність та ефективність виробництва, обігу та реалізації продукції. В Україні найбільш гостро постає питання щодо правильності відображення

обліку грошових коштів в національній валюті, через те що не всі суб'єкти господарювання мають чітко сформовану організаційну структуру його ведення та звітності. Також значну роль у питанні обліку грошових коштів відіграє корупція зі сторони керівництва підприємств, несприятливі умови для ведення бізнесу, які у свою чергу негативно впливають на ведення та контроль бухгалтерського обліку.

На сьогодні законодавство у сфері обліку грошових коштів має досить багато нормативно-правових актів, які регулюють його організацію. У зв'язку з цим ми можемо поділити ці документи на декілька рівнів нормативного регулювання (рис. 1.1).

Рис. 1.1 Структура нормативно-правового регулювання обліку грошових коштів

Отже, як показано на рис.1 перший рівень нормативно-правового регулювання містить Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, які

розкривають вимоги про надання інформації стосовно руху грошових коштів на підприємстві, фінансової консолідованої звітності на підприємстві та ін. [30-33].

На другому рівні розглядаються національні нормативні документи, такі як закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність», який регулює порядок організації та ведення бухгалтерського обліку на будь-якому підприємстві незалежно від форми власності, а також Податковий та Господарський Кодекси [50].

Третій рівень містить підзаконні нормативно-правові акти, одним з яких є національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», яке визначає формування в обліку інформації про рух грошових коштів та розкриття звітності [37].

Інструкції, методичні рекомендації та положення державного рівня містяться на останньому, четвертому рівні. Вони мають інформацію щодо 16 ведення обліку, заповнення документів, відкриття та закриття рахунків та ін.. Наприклад, розглянемо Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності у статті балансу «Гроші та їх еквіваленти», вони відображають готівку яка знаходиться в касі, гроші на поточних та інших рахунках у банках, електронні гроші, грошові еквіваленти та грошові кошти в дорозі [29].

Наразі функціонування економіки України має певні ефективні зрушення, відповідно до яких зазнає змін бухгалтерський облік. Значний вплив на вітчизняну нормативну базу бухгалтерського обліку мають Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (далі МСБО) та Міжнародні стандарти фінансової звітності (далі МСФЗ), відповідно до яких українське законодавство намагається наблизити національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку (далі НП(С)БО).

Щодо безготівкових розрахунків, можна сказати що механізм їх опрацювання, стандарти документів та документообіг були затверджені в Інструкції «Про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів

платіжних послуг» Постановою Правління НБУ від 29.07.2022 №163. Ця Інструкція визначає загальний порядок проведення операцій з безготівковими розрахунками, вимоги щодо заповнення реквізитів платіжної інструкції та заходів щодо арешту коштів на рахунках користувачів. Розповсюджується Інструкція на ініціаторів та надавачів платіжних послуг (емітентів) і обов'язкові для виконання ними.

Облік грошових коштів, розрахункових і платіжних операцій має важливе значення для правильної організації грошового обігу, тому наочно представимо процес обробки та передачі інформації в бухгалтерському обліку (рис. 1.2).

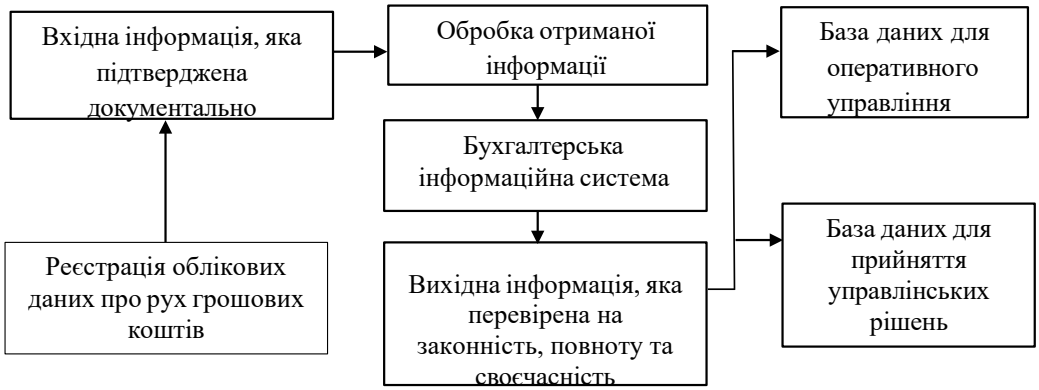

Рис. 1.2. Етапи передачі інформації про грошові кошти в бухгалтерському обліку

На початкових етапах здійснюється реєстрація та обробка інформації, яка була документально підтверджена, а також перевірена на законність, своєчасність та повноту даних, щоб надалі застосовувати її для прийняття важливих управлінських рішень.

Проблеми обліку грошових коштів виступають як у теоретичній частині, так і в практичній, оскільки виникає багато різноманітних питань щодо їх обліку, а саме:

-визнання та класифікація грошових коштів;

-правильне їх відображення у фінансовій звітності;

-організація контролю за процесом збереження та використання грошових коштів;

-оптимізація надходжень і виплат готівки та формування інформаційної бази даних для аналізу отриманих і витрачених вигід від проведених заходів;

-повнота, своєчасність та аналітичність відображення в звітності руху грошових коштів;

-матеріально-технічне та організаційне забезпечення ведення обліку грошових коштів.

Визнання та класифікація грошових коштів є важливою темою для економіки та бізнесу, оскільки це допомагає зрозуміти, що саме мається на увазі під поняттям "грошові кошти", які їх види та що вони означають для різних галузей економіки. Однак, існують певні проблеми, пов‘язані з цими питаннями.

По-перше, поняття грошові кошти не має чіткого визначення. Це може призвести до неправильної інтерпретації терміну та плутанини між різними видами грошових активів.

По-друге, класифікація грошових коштів також може бути складною, оскільки існують різні підходи до класифікації. Наприклад, одні дослідники класифікують грошові кошти за звітним періодом, а інші - за типом діяльності, яку вони можуть фінансувати.

По-третє, залежно від галузі економіки, можуть використовуватися різні види грошових коштів. Наприклад, у фінансовому секторі під грошовими коштами можна розуміти банківські депозити та інші фінансові інструменти, тоді як у виробничій галузі це можуть бути готівкові кошти та інші активи.

Таким чином, визначення та класифікація грошових коштів є складними питаннями, що потребують більшої уваги та детальнішого вивчення для точнішого розуміння їх значення в різних галузях економіки.

Один з центральних аспектів фінансової звітності - це відображення грошових коштів, що належать компанії. Таке відображення вимагає точного визначення і оцінки, оскільки помилки можуть вплинути на рішення керівництва компанії, інвесторів, кредиторів та інших зацікавлених сторін.

Проблеми, пов‘язані з правильністю відображення грошових коштів, можуть виникати з наступних причин:

1. Невідповідність отриманих коштів і обов‘язків з їх використанням;

2. Помилки відображення потоків грошових коштів;

3. Невірна оцінка валюти та ставок обміну;

4. Відсутність належних резервів на погашення зобов'язань.

Ці проблеми можуть призвести до заниження або завищення грошових коштів відображених в фінансовій звітності, а також до недостатнього відображення поточної фінансової стабільності компанії та приховування ризиків, що пов'язані з її фінансовою діяльністю.

Тому, відображення грошових коштів у фінансовій звітності повинно бути максимально точним, щоб забезпечити надійність фінансових звітів.

Організація контролю за процесом збереження та використання грошових коштів є ключовою проблемою для більшості організацій.

Однією з основних причин проблеми контролю за фінансами є незнання правил та процедур управління грошовими коштами. Недостатня фінансова дисципліна, коли гроші не управляються з обережністю і контролем, можуть виникнути непередбачувані або витратні ситуації, які можуть призвести до відсутності грошей у бюджеті. Крім того, деякі організації можуть не мати відповідних інструментів для виконання контрольних функцій.

Недостатній контроль над грошовими потоками і невідповідність обліку фактичному руху коштів можуть призвести до втрати грошових активів, збитків та фінансових втрат.

Іншою проблемою є нестача персоналу зі спеціальними знаннями та навиками у бухгалтерському обліку. Іноді облік та контроль за коштами можуть бути покладені на людей, які не мають достатнього досвіду та знань. Це може призвести до помилок та збитків для організації.

Недостатня компетентність бухгалтера – неправильний облік грошових ресурсів відображається в недостовірних результатах фінансової звітності, що може спричинити серйозні проблеми з оподаткуванням.

У цілому, організація контролю за процесом збереження та використання грошових коштів є складною і вимагає відповідних знань, інструментів та персоналу. Для забезпечення оперативного контролю за рухом грошових коштів, можемо запропонувати здійснювати в організаціях розробку фінансових планів надходження і витрачання грошових коштів на наступний рік, де буде розрахунок планового доходу від основної діяльності та витрати коштів у розрізі статей витрат.

Також підприємствам на початку кожного місяця доцільно було б формувати звіт за попередній місяць про надходження і використання грошових коштів та порівнювати його з нормативними (плановими) показниками. На наш погляд, така система контролю є перспективною і вона значно вплине на підвищення ефективності усього процесу управління діяльністю підприємства.

Наступною, не менш важливою проблемою, з якою стикаються організації під час оптимізації надходжень і виплат готівки, є нестабільність економічного середовища та зміна законодавчих вимог щодо оподаткування та ведення фінансової звітності. Це вимагає постійного контролю і вдосконалення фінансової стратегії організації, що часто є трудомістким процесом.

Крім того, формування інформативної бази даних для отриманих і витрачених вигід від проведених заходів також є важливим елементом оптимізації фінансових витрат. Це дозволяє організації зробити обґрунтовані рішення щодо розподілу ресурсів на майбутні заходи та розвиток бізнесу. Однак, недостатня якість даних або їх відсутність можуть призвести до неправильних рішень і збитків для організації.

Проблема повної, своєчасної та аналітичної звітності про рух грошових коштів є важливою для бізнесу, державних органів та інших організацій, які здійснюють фінансову діяльність.

Незважаючи на те, що існують певні методи та стандарти складання звітності про рух коштів, з ними постійно виникають проблеми. Однією з таких проблем є неповна або некоректна інформація про рух коштів. Це може бути

пов'язано з недостатньою деталізацією витрат, неврахуванням всіх витрат, незбалансованістю між доходами та витратами та іншими факторами.

Одним з найважливіших аспектів звітності про рух коштів є аналітичність. Без аналізу фінансових даних, зібраних в звітності, складно приймати стратегічні рішення та визначати напрямки розвитку. Проте не всі організації здатні проводити глибокий фінансовий аналіз, що створює ризики для бізнесу та може призвести до невдач.

Отже, проблематика повної, своєчасної та аналітичної звітності про рух грошових коштів вимагає уваги та постійної практичної роботи з її вдосконаленням.

Проблематика матеріально-технічного та організаційного забезпечення ведення обліку грошових коштів полягає у тому, що цей процес вимагає не тільки чіткої організації і відповідального підходу до питань, але й наявності спеціальної техніки та програмного забезпечення.

Один з основних проблематичних аспектів полягає у забезпеченні безпечного зберігання грошових коштів, що вимагає використання сейфів та інших захисних засобів. Також потрібна контрольна система, яка відслідковує, хто, коли та скільки коштів знімає чи видає з рахунку.

Іншою проблемою є застарілі системи обліку та зберігання грошових коштів. Багато компаній продовжують використовувати застарілі методи та програмні засоби для ведення фінансового обліку, що призводить до помилок та затримок в обробці даних. Також, це може стати причиною втрати даних.

Загалом, матеріально-технічне та організаційне забезпечення ведення обліку грошових коштів є важливим елементом управління фінансовими ресурсами компанії. Без ефективної системи обліку і контролю можливі проблеми, які можуть стати причиною фінансових втрат для бізнесу.

Крім того, проблематичними можуть стати питання пов'язані з конвертацією валют. При отриманні доходу або оплаті у валюті, її необхідно конвертувати в валюту, що використовується в компанії. Неправильна оцінка

курсів валют, невірно обчислені комісії та інші фактори можуть призвести до втрати коштів або невідповідність фактичному руху грошових коштів.

Проблеми, пов'язані з обліком грошових коштів та їх еквівалентів, потребують внимного контролю та сторонньої підтримки для запобігання втратам та фінансовим ризикам.

З огляду на швидкий розвиток цифрових технологій та росту популярності безготівкових видів оплати, перспективи обліку грошових коштів та їх еквівалентів полягають у використанні новітніх програмних засобів та електронних платіжних систем. В загальному, перспективи обліку грошових коштів та їх еквівалентів пов‘язані зі зміною технологічного середовища та ростом попиту на ефективне та безпечне управління грошовими коштами

Тож, перспективи подальших досліджень у даному напрямку полягають у пошуку нових методів, механізмів та форм, щодо вдосконалення наявної системи організації бухгалтерського обліку грошових потоків в Україні. Адаптація національних положень до міжнародних стандартів та впровадження нових методів дозволить значно покращити організацію та ведення бухгалтерського обліку грошових коштів, знизить ризики помилок і дозволить підвищити ефективність роботи підприємств.

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА ЩОДО ГРОШОВИХ КОШТІВ

2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємтва

Результати діяльності сільськогосподарських підприємств в значній мірі залежать від рівня використання ресурсів, задіяних у виробничому процесі. Наявність земельних, трудових, матеріальних, фінансових ресурсів та ефективність їх використання є визначними факторами здійснення сільськогосподарського виробництва.

Стабільність фінансового стану підприємства залежить від правильності та доцільності вкладення фінансових ресурсів у активи, тому для його оцінки необхідно вивчити передусім склад, структуру майна та джерела його утворення, а також причини їх зміни. Особлива увага при цьому приділяється вивченню причин, які негативно впливають на фінансовий стан підприємства.

За даними балансу визначається вартість усього майна підприємства (підсумок активу балансу — валюта балансу) і сума джерел утворення (підсумок пасиву балансу) цього майна на певну звітну дату, що дає можливість установити, якою мірою підприємство може спиратися на власні кошти і скільки треба позичити, а також наскільки ефективно використовуються власні й позичені кошти. Отже, менеджер матиме змогу вирішити, наскільки надійними є джерела засобів і що треба зробити в майбутньому для забезпечення грошових надходжень. Цей аналіз уможливлює також визначення відповідності стратегії підприємства (фірми) напрямкам використання коштів з тим, щоб у разі необхідності вжити заходів для виправлення ситуації.

Оцінка наявного майна підприємства та джерел його утворення наведено в таблиці 2.1.

З даних аналітичної таблиця 2.1. видно, що вартість оборотних активів зменшилась на 34,5 %, необоротних активів – зросли на 13,5 %, поточні зобов’язання зменшились майже в 4 рази.

Таблиця 2.1

Загальна оцінка стану майна та джерел його утворення

ТОВ «Кищенці», тис. грн.

Розділ балансу	на 31.12.2018р.	на 31.12.2019р.	на 31.12.2020 р.	на 31.12.2021 р.	на 31.12.2022 р.
Необоротні активи	8623	8416	7785	7543	9790,7
Оборотні активи	6856	9708	10418	12677	4494
Власний капітал	15321	15069	16497	15945	14227,5
Поточні зобов’язання	158	3055	1706	4275	42,2
Валюта балансу	15479	18124	18204	20220	14284,7

Фінансова стабільність підприємства є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства. Вона пов’язана зі ступенем залежності від кредиторів і інвесторів і характеризується співвідношенням власних і залучених коштів. Цей показник дає загальну оцінку фінансової стабільності. У світовій і вітчизняній обліково-аналітичній практиці розроблена система показників, що характеризують фінансову стабільність підприємства. Основними із них є:

Коефіцієнт концентрації власного капіталу характеризує частку власників підприємства в загальній сумі коштів, авансованих у його діяльність. Чим вище значення цього показника, тим більш фінансовостале підприємство, стабільне і незалежне від зовнішніх кредиторів. Доповненням до цього показника є коефіцієнти концентрації залученого (позикового) капіталу – їх сума дорівнює 1 (або 100%).

Коефіцієнт фінансової залежності є зворотним коефіцієнту концентрації власного капіталу. Зростання цього показника в динаміці означає збільшення частки позичених коштів у фінансуванні підприємства. Якщо його значення наближається до одиниці (або100%), то це означає, що власники повністю фінансують своє підприємство.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто вкладена в оборотні кошти, а яка частина капіталізована. Значення цього показника може змінюватися залежно від структури капіталу і галузевої приналежності підприємства (норматив - 0,4-0,6).

Структура власного капіталу ТОВ «Кищенці» наведена в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Структура власного капіталу в ТОВ «Кищенці»

Найменування показників	2018 р.		2021 р.		2022 р.		2022р. до 2018р.
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	%	(+,-), тис. грн
Зареєстрований (пайовий) капітал	1419	9,4	1419,2	9,4	1419,2	10,0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	13650	90,6	14526,1	90,6	12808,3	90,0	5399
Разом	15069	100,0	15945	100,0	14227,5	100,0	5399
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,83	х	0,79	х	0,99	х	0,14
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,17	х	0,21	х	0,11	х	-0,06
Коефіцієнт фінансової залежності	1,20	х	1,27	х	1,0	х	-0,270
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,20	х	0,27	х	0,002	х	-0,198

Розраховані коефіцієнти (табл. 2.2) свідчать про ефективне використання власних коштів. Високе значення коефіцієнта концентрації власного капіталу, яке ми спостерігаємо у 2022 році свідчить, що ТОВ «Кищенці» забезпечене власними коштами і власники віддають перевагу розумному зростанню в динаміці частки позичених коштів.

Коефіцієнт фінансової залежності ТОВ «Кищенці» у 2022 році дорівнює 1,004 і показує, що підприємство майже не використовує позикові кошти, оскільки в кожній 1,004 грн., вкладеній в активи підприємства, 0,04 коп.

Будь-який виробничий процес повинен бути забезпечений основними засобами. Ефективне їх використання забезпечує підвищення продуктивності праці, зростання обсягів виробництва продукції та зменшенню її собівартості. Основні показники забезпеченості ТОВ «Кищенці» ТОВ «Кищенці» основними засобами та ефективність їх використання наведені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз змін технічного стану основних засобів в ТОВ «Кищенці»

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2018 р. (+;-)
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	9974	9974	10403	10747	13703	3729
Зношеність основних засобів, тис. грн.	1351	1975	2617	3204	3913	2562
Залишкова вартість основних засобів, тис. грн.	8623	7999	7785	7543	9790,7	1167
Коефіцієнт зношеності	0,14	0,20	0,25	0,30	0,28	0,14
Коефіцієнт придатності	0,86	0,80	0,75	0,70	0,72	-0,14

Аналіз таблиці 2.3 показує, що в досліджуваному підприємстві за останні роки спостерігається зростання вартості основних засобів на 3729 тис.грн. або на 37,4 %. Часткове оновлення основних засобів зростання ступеня зношеності у 2022 році на 0,14 п. порівняно з 2018 роком, що є негативним результатом. У 2022 році в ТОВ «Кищенці» коефіцієнт придатності основних засобів становив 0,72, що є досить гарним показником.

Розпочнемо аналіз показників фінансового стану ТОВ «Кищенці» з аналізу динаміки показників ліквідності.

Таблиця 2.4

Активи ТОВ «Кищенці», тис. грн

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022р. до 2018 р.	
						(+,-)	%
Швидколіквідні активи	117	0	1	10	4	-113	3,4
Активи високої та середньої ліквідності	4970	3246	444	1451	781,5	-4188,5	15,7
Малоліквідні активи	1764	6462	9973	11216	3708,5	1944,5	210,2
Неліквідні активи	8623	8416	7785	7543	9790,7	1167,7	113,5
Разом	15474	18124	18204	20220	14284,7	-1189,3	92,3

З даних таблиці 2.6 зясовано, що вартість швидоліквідних активів у 2022році порівняно із 2018 роком зменшилась на 96,6%. Високо та середньо ліквідні активи зменшились на 84,3%, в той же час збільшилась вартість малоліквідних активів на 110,2%, а частка неліквідних активів зросла на 13,5 %.

Фінансовий стан підприємств можна оцінювати з точки зору його короткострокової і довгострокової перспектив. У короткостроковій перспективі критерієм оцінки фінансового стану підприємства є його ліквідність і платоспроможність, тобто спроможність своєчасно і в повному обсязі розрахуватися по короткострокових зобов'язаннях. Термін «ліквідний» передбачає безперешкодне перетворення майна в гроші. Ліквідність підприємства – його спроможність перетворювати свої активи в гроші для покриття всіх необхідних платежів у міру настання їх строку. Найліквіднішою є готівка (або сальдо балансового рахунку). Наступним за ступенем ліквідності активом є короткострокові інвестиції (цінні папери), оскільки на випадок необхідності вони можуть бути швидко реалізовані в гроші.

Дебіторська заборгованість — теж ліквідний актив, оскільки передбачається, що дебітори оплатять рахунок у найближчому майбутньому.

Найменш ліквідним поточним активом є запаси, тому що для перетворення їх в гроші спочатку необхідно їх продати. Отже, під ліквідністю будь-якого

активу слід розуміти можливість перетворення його в гроші, а ступінь ліквідності визначається тривалістю тимчасового періоду, протягом якого відбувається це перетворення. Чим коротший цей період, тим вищою є ліквідність даного виду активів.

Ліквідність підприємства можна оперативно визначити за допомогою коефіцієнтів ліквідності табл. 2.5

Таблиця 2.5

Розрахунок показників ліквідності ТОВ «Кищенці» на кінець року

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2018 р. (+;-)
Грошові кошти і короткострокові вкладення, тис. грн.	117	0	1	10	4	-113
Оборотні активи, тис. грн.	6856	9708	10418	12677	4494	-2362
Товарно-матеріальні запаси, тис. грн.	1764	6462	9973	11216	3708	1944
Короткострокові зобов’язання, тис. грн.	158	3055	1706	4275	42,2	-115,8
Коефіцієнт абсолютної або миттєвої ліквідності	0,74	0,00	0,0006	0,002	0,09	-0,65
Коефіцієнт поточної ліквідності	43,31	3,18	6,11	2,97	106,6	63,29

Коефіцієнт поточної ліквідності показує, скільки гривень поточних активів підприємства припадає на одну гривню поточних зобов’язань.

Коефіцієнт швидкої ліквідності за смисловим значенням аналогічний коефіцієнту покриття, тільки він обчислюється по вужчому колу поточних активів, коли з розрахунку виключена найменш ліквідна їх частина – виробничі запаси.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, що частина короткострокових позикових зобов’язань може бути при необхідності погашена негайно.

Аналіз ліквідності ТОВ «Кищенці» за даними таблиці 2.5 дає змогу зробити висновки, що два фактичні показники ліквідності на підприємстві не відповідають нормативам. Коефіцієнт поточної ліквідності ТОВ «Кищенці» в 2022 році становив 106,6, що на 63,29 п. больше, ніж у 2018 році.

Оцінка фінансово-економічного стану підприємства на фіксовану дату здійснюється на підставі аналізу фінансової звітності.

Аналізуючи діяльність ТОВ «Кищенці» в цілому, варто зазаначити то підприємство протягом 2018 – 2022 рр. було прибутковим. Чистий прибуток з 4774 тис. грн у 2018 році скоротився до 1717,8 тис. грн у 2022 році.

Ефективність діяльності підприємства має тенденцію до зменшення. Рівень рентабельності протягом 2018 –2022 років зазнав різких коливань і за досліджуваний період скоротився на 47 в.п.

Необхідною умовою започаткування та успішного функціонування будь-якого бізнесу є наявність певного обсягу грошових засобів. Підчас виробничої діяльності капітал постійно здійснює кругообіг: грошова форма – виробнича – товарна – грошова, а отже грошові кошти постійно витрачаються і надходять, що називають грошовим потоком. Від того, наскільки узгоджені між собою за обсягом і часом види грошових потоків значною мірою залежить фінансова стійкість та поступальний характер економічного розвитку підприємства [7].

Таблиця 2.6

Аналіз фінансових результатів діяльності ТОВ «Кищенці», тис. грн.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2018 р. (+;-)
Чистий доход від реалізації послуг	11341	4483	5743	9620	16066,5	4725,5
Інші операційні доходи	2035	0	37	252	6,9	-2028,1
Разом доходи	13376	4483	5780	9873	16073,4	2697,4
Собівартість реалізованих послуг	8183	3556	3622	9770	15153,3	6970,3
Інші операційні витрати	419	1178	730	476	2637,9	2218,9
Разом витрат	8602	4734	4352	10246	17791,1	9189,1

Фінансовий результат від операційної діяльності	4774	-252	1428	-374	-1717,8	-6491,8
Частий прибуток (+), збиток (-)	4774	252	1428	552	1717,8	-3056,2
Рівень рентабельності (+), збитковості (-), %	58,3	7,1	39,4	5,6	11,3	-47

За даними балансу досліджуваного підприємства здійснено оцінку утворених у звітному періоді джерел коштів і обсягів їх витрачання за напрямами використання (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Визначення і оцінка джерел утворення та напрямів витрачання коштів ТОВ «Кищенці»

Показник	2018 р.	2019 р.	2020р.	2021 р.	2022 р.	Інтерпретоване відхилення 2022 до 2018 (+;-)	
						як джерело	як витрати
Актив							
Необоротні активи	8623	8416	7786	7543	9970,7	-	+1347,7
- основні засоби	8623	7999	7785	7543	9790,7	-	+1167,7
- інші необоротні активи	0	417	1	0	0	-	0
Оборотні активи	6856	9708	10418	12677	4494	-	-2362
- запаси	1764	6462	9973	11216	3708,5	-	1944,5
- дебіторська заборгованість за розрахунками	3600	2457	8	5	6,7	-	-3593,3
- грошові кошти та їх еквіваленти	117	0	1	10	4	-	-113
- інші оборотні активи	1375	789	437	1446	774,8	-	-600,2
Підсумок	15479	18124	18204	20220	14284,7	-	-1194,3
Пасив							
Власний капітал	15321	15069	16497	15945	14227,5	-1093,5	-
Поточні зобов'язання	158	3055	1706	4275	42,2	-115,8	-
- кредиторська заборгованість за товари	0	1995	1327	2552	17,5	17,5	-
- поточні зобов'язання за розрахунками	0,1	0	0	0	0	-0,1	-
- інші поточні зобов'язання	158	1061	380	1723	24,7	-133,3	-

Підсумок	15479	18124	18204	20220	14284,7	-1194,3	-

Аналіз даних, наведених у табл. 2.7, дозволяє загалом позитивно оцінити зрушення в активах і пасивах підприємства, що призвели до збільшення джерел утворення та обсягів витрачання коштів підприємства. У 2022 році ТОВ «Кищенці» здійснювало розвиток власних активів переважно за рахунок утворення додаткових джерел власного капіталу.

За даними таблиці можна зробити висновок, що утворення грошових коштів підприємства за 2018 – 2022 роки зростали за рахунок збільшення власного капіталу, серед яких значне місце займає збільшення нерозподіленого прибутку.

Ефективність використання фінансових ресурсів підприємства залежить від їх оборотності. Грошові кошти в касі або на розрахунковому рахунку є вільно оборотними, інші активи знаходяться в обігу, тобто вкладені в основні і обігові кошти, причому обігові кошти є найбільш мобільною частиною господарських засобів. Вони безперервно поновлюються, проходячи всі стадії виробничого процесу.

Для аналізц обігових коштів необхідно порівняти показники оборотності обігових коштів ТОВ «Кищенці» за поточний рік з аналогічними показниками за минулий звітний період.

Оборотність обігових коштів в ТОВ «Кищенці» наведено в таблиці 2.8, що складається за даними форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан» та форми 2 «Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)».

Число днів, протягом яких обігові кошти завершують повний кругообіг – це перший показник оборотність у днях . Як бачимо, в ТОВ «Кищенці» даний показник знаходиться на досить високому рівні і в 2022 році становить менше одного дня.

Другий показник коефіцієнт оборотності оборотних коштів – це число оборотів, які роблять обігові кошти ТОВ «Кищенці» за один рік. Цей показник

характеризує розмір обсягу виручки від реалізації у розрахунку на одну гривню обігових коштів. Даний показник знаходиться на високому рівні.

Таблиця 2.8

Аналіз оборотності обігових коштів в ТОВ «Кищенці»

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. від 2018 р., +/-
Виручка від реалізації, тис. грн.	11341	4483	5743	9620	16066,5	4725,5
Кількість днів періоду, днів	360	360	360	360	360	х
Залишок обігових коштів, тис. грн.	116,9	0,1	1,3	9,6	3,6	-113,3
Оборотність обігових коштів, днів (ряд.3 * ряд. 2 : ряд. 1)	3,7	0,0	0,1	0,4	0,08	-3,62
Коефіцієнт оборотності обігових коштів, кількість оборотів (ряд. 1: ряд. 3)	97,0	44825,0	4417,7	1002,1	4462,9	4365,9
Коефіцієнт завантаження коштів в обороті, коп. (ряд. 3 : ряд. 1)	0,0103	0,0	0,0002	0,001	0,0002	-0,0101

Останній показник коефіцієнт завантаження коштів в обороті – це величина, зворотна до коефіцієнту оборотності обігових коштів. Він вказує суму обігових коштів, що авансується на одну гривню виручки від реалізації, і чим менший коефіцієнт завантаженості коштів, тим ефективніше використовуються обігові кошти на підприємстві. В 2022 році даний коефіцієнт зменшився в порівняння до 2018 року на 0,0101 копійки. Як бачимо, в 2022 році ефективність управління в ТОВ «Кищенці» можна охарактеризувати як задовільною.

2.2. Облікова політика підприємства щодо грошових коштів

Ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової і статистичної звітності на кожному підприємстві здійснюється на підставі нормативноправових документів, що розробляються органами, на які покладено обов'язки регулювання у країні питань обліку і звітності. Це дає змогу за єдиними принципами й формою вести бухгалтерський облік і складати фінансову звітність і таким чином забезпечувати порівнянність облікової інформації. Але це не означає, що підприємство, виходячи з конкретних умов господарювання, не може вибирати найбільш прийнятні для нього форми ведення обліку.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», облікова політика означає сукупність принципів, методів і процедур, що використовується підприємством для складання та подання фінансової звітності [50].

Виходячи з даного визначення термін «Облікова політика» передбачає вибір самим підприємством певних і конкретних методик, форми і техніки ведення бухгалтерського обліку, виходячи з діючих нормативних актів і особливостей діяльності підприємства.

Формується облікова політика на трьох взаємопов’язаних рівнях:

1) міждержавному - розробка правил і принципів функціонування бухгалтерського обліку в межах об'єднання держав;

2) державному - встановлення загальних правил, стандартів ведення бухгалтерського обліку в межах однієї держави;

3) підприємства - сукупність способів і прийомів ведення бухгалтерського обліку, що прийняті та діють на підприємстві, які відповідають особливостям його діяльності [3].

Розробка та застосування облікової політики підприємства повинно базуватися на застосуванні основних принципів, до яких можна віднести:

1. Принцип вибору базової валюти обліку, суть якого передбачає вибір такої валюти, у якій складається зведена звітність підприємства. Операції в інших валютах приводять до базової валюти за курсом.

2. Принципи створення необхідних фондів і резервів на підприємстві.

3. Принцип визначення обліку витрат майбутніх періодів. Витрати майбутніх періодів можуть враховуватись в тім періоді, де вони виникають або в майбутньому періоді. За обліку, в майбутньому періоді здійснюється точна оцінка собівартості продукції, на яку відносяться ці витрати.

4. Принцип обліку курсових різниць. Курсові різниці можуть або відразу списуватись на фінансові результати, або за результатами звітного періоду. Вибір методу залежить від обсягу валютних операцій [2].

Дотримання єдиних принципів облікової політики є головною вимогою при організації облікової політики підприємства.

На підприємствах зміст облікової політики оформлюється спеціальним наказом про облікову політику, який розробляє головний бухгалтер підприємства і несе відповідальність за його формування.

При виборі облікової політики та розробки Наказу про облікову політику необхідно враховувати наступні чинники: · організаційно-правову форму підприємства та форму власності; · галузеву належність; · розміри підприємства та наявність структурних підрозділів; · стратегію фінансово-економічного розвитку; · особливості технології виробництва та маркетингової стратегії; · кадрове забезпечення та соціально-економічні умови діяльності підприємства; · кон’юнктуру ринку та економічний стан у країні; · стан законодавчої бази (особливо податкового законодавства).

Наказ про облікову політику – це фактично внутрішній «нормативний» документ для регулювання бухобліку. Облікова політика підприємства має визначати:

1.Методи оцінки вибуття запасів.

2. Періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів.

3.Порядок обліку і розподілу транспортно-заготівельних витрат.

4.Методи амортизації необоротних активів.

5. Вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів застосування класу 8 та/або 9 Плану рахунків бухгалтерського обліку .

6.Періодичність (період) зарахування сум дооцінки необоротних активів до нерозподіленого прибутку метод обчислення резерву сумнівних боргів.

7.Перелік створюваних забезпечень майбутніх витрат і платежів перелік та склад змінних і постійних загальновиробничих витрат, бази їх розподілу.

8.Перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг).

9. Поріг суттєвості щодо окремих об’єктів обліку.

10. Переоцінку необоротних активів

11. Періодичність відображення відстрочених податкових активів і відстрочених податкових зобов’язань [4].

Отже, підприємства повинні здійснювати докладний аналіз доцільності застосування певних елементів облікової політики. Формування та реалізація правильно обраної облікової політики є тим інструментом, який дозволяє керівництву підприємства не тільки побудувати бухгалтерський облік таким чином, щоб максимально задовольнити їх потреби в інформації для управління своєю власністю, а й впливати на рівень доходів, прибутку, інвестиційну привабливість підприємства, податкові відносини. Тому до формування облікової політики підприємства необхідно підходити з усвідомленням відповідальності.

Облікова політика має велике значення для всіх видів підприємницької діяльності – виробничої, комерційної, грошово-кредитної, банківської, страхової, для всіх галузей та підгалузей економіки – промисловості, сільського господарства, будівництва тощо і скрізь вона має свої особливості. Проте її вихідні положення є єдиними, спільними для всіх – отримання максимального прибутку.

Від уміло сформованої облікової політики багато в чому залежить ефективність управління господарською діяльністю підприємства та стратегія його розвитку на тривалу перспективу.

Незалежно від сфери діяльності кожне підприємство використовує грошові кошти по відповідним причинам: забезпечення доходу для інвесторів, ведення договірних економічних відносин з іншими емітентами, погашення заборгованостей або надання позик тощо. Саме через це виникає необхідність обліку і контролю грошових коштів на підприємстві.

Розглянемо комплексний підхід до обліку грошових коштів (рис. 2.2).

Рис.2.2. Комплексний підхід до обліку грошових коштів

Щодо первинного обліку грошових коштів в національній валюті, то він оформлюється під час касових операцій, документами типових форм затверджених Міністерством статистики України за згодою з Міністерством фінансів України і Національним банком України.

Касові ордери – це документи, які підтверджують законність надходження грошей до каси підприємства та висвітлюють цілі використання коштів. Ордери містять кореспондуючі рахунки з відомостями про операцію та підтверджувальними документами, для повернення або видачі грошових коштів.

У ТОВ «Кищенці» облік наявності та руху грошових коштів в касі ведеться на основі звітів касира та прикріплених до них документів, які відповідають вказаним операціям.

Ведення бухгалтерського обліку у Товаристві здійснюється за рахунок застосування програмного забезпечення 1С:Підприємство 8 та конфігурації «BAS Бухгалтерія».

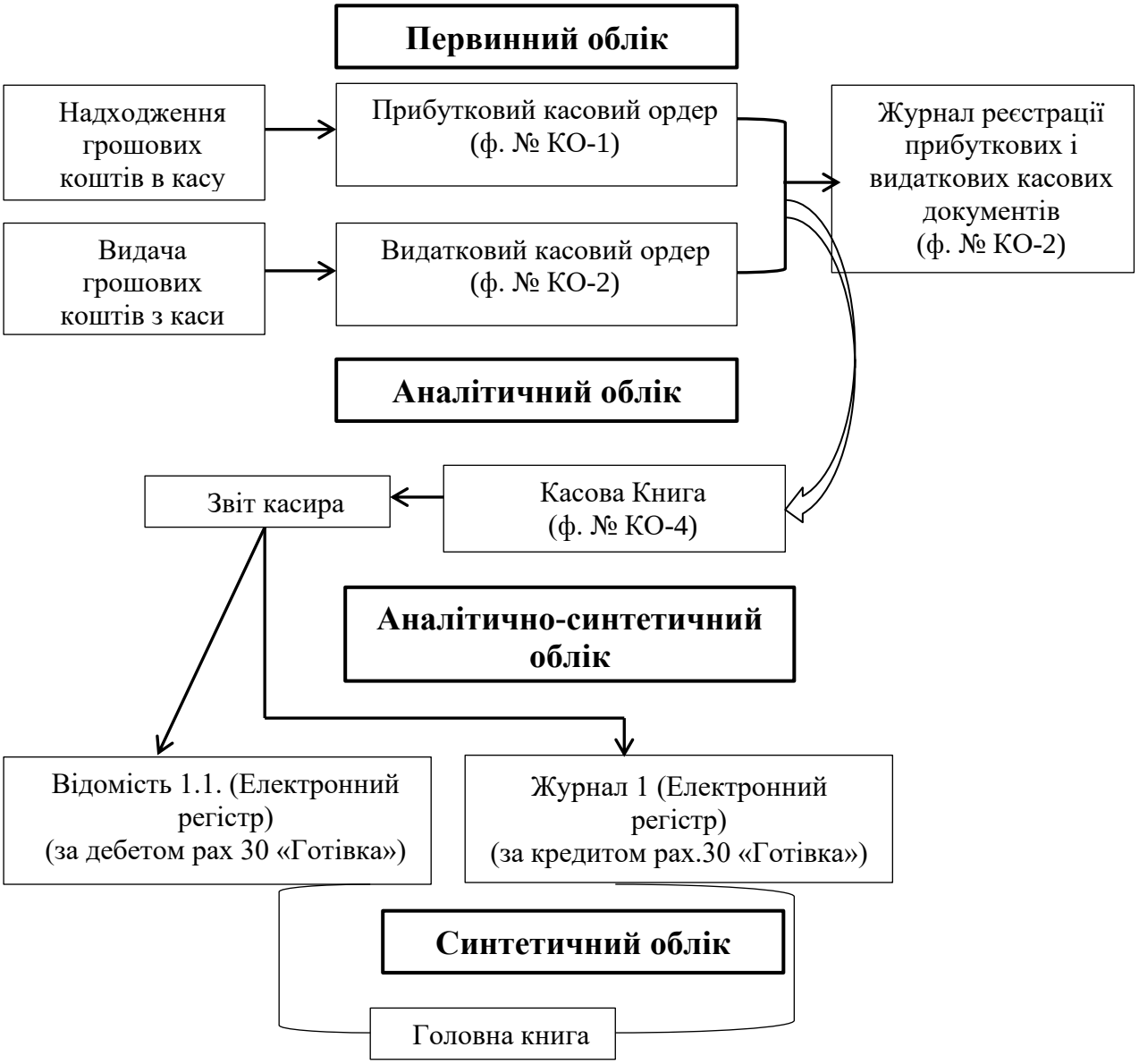

Рис. 2.3 Схема документування касових операцій підприємства

Досліджуючи дані ТОВ «Кищенці» з’ясовано, що облік грошових коштів ведеться на таких рахунках як: 30 «Готівка» призначений для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів у касі підприємства. Він має субрахунки:

301 «Готівка в національній валюті», а також так, як товариство співпрацює з різними підприємствами України і різних країн, такими як: Молдова, Нідерланди та Румунія то облік також ведеться на рахунках таких, як:

302 «Готівка в іноземній валюті»

312 «Поточні рахунки в іноземній валюті» Товариство в кінці кожного звітного року складає звіти про зміни які відбулися на підприємстві протягом року. Одним з звітів і є: « Звіт про рух грошових коштів».

Відповідно на рахунку 30 “Готівка” відображається надходження та виплата грошових коштів у касу та з каси (відповідно у національній та іноземній валюті). Рахунок 31 “Рахунки в банках” призначено для обліку наявності та руху грошових коштів, що знаходяться на рахунках в банку, які можуть бути використані для поточних операцій. За рахунком 33 “Інші кошти” узагальнюється інформація про наявність та рух грошових документів (у національній та іноземній валюті), які знаходяться в касі підприємства (поштових марок, марок гербового збору, сплачених проїзних документів, сплачених путівок до санаторіїв, пансіонатів, будинків відпочинку тощо), електронних грошей та про кошти в дорозі, тобто грошові суми, внесені в каси банків, ощадні каси або поштові відділення для подальшого їх зарахування на розрахункові або інші рахунки підприємства. Рахунок 35 “Поточні фінансові інвестиції” призначено для обліку наявності та руху поточних фінансових інвестицій та еквівалентів грошових коштів, у тому числі депозитних сертифікатів [7]. Проте інформація, накопичена на субрахунках 331 та 332 при формуванні балансу відображається у складі інших оборотних активів, а не за статтями грошові кошти. Вартість об’єктів за даними статтями є незначною у підсумку балансу, тому виправданим можна вважати нормативний підхід до облікового забезпечення.

Вся наявна виручка, яка поступає в касу підприємства, повинна своєчасно і в повній мірі оприбуткована в день її отримання. Виручка, яка отримана в кінці робочого дня, в святкові, або вихідні і привела до перевищенню ліміту, не вважається понад ліміту, в день її зарахування (при умові, якщо немає договору з банком на інкасацію, або здачу виручки у вечірню касу банку), при умові якщо: проведена через РРО і відображена в книзі УРО в день її фактичного зарахування; здана в перший робочий день (після святкових і вихідних) підприємства в касу з оформленням прибуткового касового ордеру і відображенням в касовій книзі підприємства; здана в касу банку в перший робочий день банку і підприємство в сумі перевищеного ліміту; використані підприємством на необхідні господарські нужди.

При проведенні розрахунків одержувач платежу зобов'язаний представити платнику обліковий розрахунковий документ (податкову накладну, рахунок-фактуру, товарний чек і т.д.) Розрахунки готівкою повинні здійснюватись з оформленням прибуткових і видаткових касових ордерів, касового чи товарного чеку, квитанції, які б підтверджували здійснені платниками витрати готівки.

Документальне оформлення забезпечує реєстрацію в системі синтетичних і аналітичних рахунків усіх операцій з грошовими коштами. Нормативними документами чітко визначено перелік та форми первинних документів, які забезпечують відображення інформації про надходження та витрачання грошових коштів, а також форми журналів та журналів ордерів для різних суб'єктів господарювання (в т.ч. автоматизовані форми). Оцінка визначає, що грошові кошти повинні бути представлені у національній грошовій одиниці. Кількість рахунків, призначених для групування інформації про об'єкти обліку грошових коштів визначені Планом рахунків. При цьому, слушно відзначено в науковій публікації [20], безперервно відображається й контролюється рух готівки в касі підприємства, на його рахунках у банках ведеться систематичний облік і контроль за розрахунковими відносинами з підприємствами й особами,

що дозволяє в будь-який момент виявити стан розрахунків з кожним дебітором і кредитором по видах боргів і зобов'язань.

Грошові кошти, як і будь-який інший об'єкт обліку, підлягають інвентаризації. Вона здійснюється на підставі первинних документів і фактичних даних. Як результат визначається різниця у цих даних або ж підтверджується достовірність обліку.

Завершується обліковий процес узагальненням інформації про рух грошових коштів у балансі та інших формах звітності. Так, у Балансі інформація представлена однією статтею (1165) "Гроші та їх еквіваленти". У звіті про рух грошових коштів за статтями (3405) "Залишок коштів на початок року" та (3415) "Залишок коштів на кінець року" відображаються відповідно залишки, які можна порівняти зі статтями Балансу. Крім того, у даній формізвітності представляється інформація за статтею (3410) "Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів". У формі Примітки до річної фінансової звітності інформація розмежовується за статтями "Каса" (640), "Поточний рахунок у банку" (650), "Інші рахунки в банку" (660), "Грошові кошти в дорозі" (670), "Еквіваленти грошових коштів" (680). Разом із цим суб'єкти господарювання можуть доповнювати додаткові статті в межах необхідності представлення суттєвої інформації.

Дані про рух грошових потоків, узагальнені у звітності, необхідні для поточної оцінки і прогнозування майбутніх грошових потоків. Як було відзначено, найбільше дискусій у наукових підходах викликає облікове забезпечення руху грошових коштів за об'єктами. У таблиці 2.9 представлено господарські операції з обліку гршових коштів у ТОВ «Кищенці».

Таблиця 2.9

Фрагмент господарські операції з обліку грошових коштів ТОВ «Кищенці» за липень 2022 р.

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		дебет	кредит	
1	3	4	5	6

1	Надійшли гроші в касу підприємства	301	311	123000
2	Надійшла в касу виручка від продажу продукції через місцевий магазин	301	701	2345
3	Оприбуткування лишків готівки в касі, виявлених при інвентаризації	301	719	32,15
4	Погашення заборгованості по переплаченій заробітній платі Лисенко В.О. за квітень поточного року	301	661	130,90
5	Видано підзвітну суму головному інженеру підприємства на закупівлю запасних частин	372	301	27764,00
6	Передано гроші з каси в банк	311	301	17342
7	Виплачено кошти головному агроному на службове відрядження	372	301	6000,00
8	Одержано виручку від реалізації готової продукції	311	361	125860,00
9	Повернено грошові кошти постачальниками за роботи, які не були виконані	311	631	12420,00
10	Оплачено відсотки за кредит	95	311	10532,00

Отже, формування облікової політики – непростий процес, що вимагає наявність організаційних, технічних, кадрових можливостей; він не закінчується після затвердження наказу про облікову політику, а продовжується до моменту припинення діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Розглянемо напрями вдосконалення обліку грошових коштів на підприємстві та основні їх переваги (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Напрями удосконалення обліку грошових коштів та їх переваги

№	напрями удосконалення обліку грошових коштів	переваги
1	Користування системою «Клієнт-Банк»	1. оперативність в управлінні грошовими коштами; 2. створення і редагування певних документів в оф-лайн режимі; 3. можливість використання однієї системи для управління рахунками кількох організацій; 4. зручність використання програми. 5. можливість проводити платежі зі свого поточного рахунку в банку, не відвідуючи його, а з офісу підприємства; 6. економія часу.
2	Виплата заробітної плати, премій й інших платежів співробітникам фірми на банківські картки	1. можливість розраховуватись з працівниками по оплаті праці, нарахуванні премій та видавати аванси для відрядження в безготівковій формі; 2. більш зручний спосіб проведення платежів для працівників у порівнянні з виплатою готівкою; 3. полегшить роботу бухгалтера; 4. не потрібно буде зберігати грошові кошти в касі та внаслідок не видачі в п’ятиденний термін депонувати її.
3	Розробка програми контролю обліку грошових коштів	1. оптимальний спосіб перевірити рух грошових коштів; 2. можливість за короткий час перевірити джерела надходження та використання;
4	Впровадження фонду дрібної готівки	1. відсутність облікових записів; 2. використання коштів виключно для незначних витрат, що обов’язково підкріплюється відповідним документом.
5	Розподіл службових обов’язків	1. уникнення викривлень облікових записів; 2. кожна МВО несе відповідальність виключно за свій об’єкт; 3. виключає можливість службових зловживань

Основні функції системи «Клієнт-Банк»:

- дозволяє контролювати рух грошових коштів на рахунку в банку, з’ясовувати особу платника і призначення платежу – ця функція допоможе швидко здійснювати розрахунки з клієнтами підприємства;
- отримувати щодня оновлені офіційні курси іноземних валют і використовувати їх у бухгалтерському обліку;

- формувати систему даних своїх контрагентів за платежем й наступного разу використати шаблон зі збереженими даними, що дозволить швидше формувати платіжні документи.

Для введення зарплатного проекту необхідно лише за декілька днів до виплати заробітної плати працівникам надати банкові платіжні доручення на перерахування заробітної плати (комісійної винагороди, сплати ПДФО та ЄСВ) та відомість про розподіл заробітної плати.

Якщо на підприємстві буде встановлена система віддаленого обслуговування (Клієнт-Банк), то вище описані документи подаються в електронному вигляді. У разі зміни будь-яких даних про співробітника або звільнення співробітника підприємство повинно повідомити банк.

За допомогою програми контролю обліку грошових коштів можна буде простежити та впевнитися, що грошові кошти, які надійшли з конкретного джерела будуть використані на відповідні цілі та простежити їх рух, перевіривши доцільність та правильність даних операцій (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Програма контролю обліку грошових коштів на підприємстві

№	Рахунок	Контроль За надходженням	Контроль За використанням
1	30 «Готівка»	Надходження грошових коштів від продажу товарів та надання послуг	Платежі за рахунками постачальників та підрядників. Виплата дивідендів учасникам товариства. Збільшення власного капіталу
2		З поточного рахунка в банку	Видача готівки під звіт. Виплата заробітної плати, соціальних допомог, матеріальної допомоги. Виплата процентів за кредит. Погашення позик. Виплата податків.
3		Повернення невикористаних підзвітних сум	Зарахування на поточний рахунок у банку
4		Внесення працівниками сум за виявлені недостачі за результатами інвентаризації	Погашення недостач за результатами інвентаризації
5		Надходження грошових коштів від продажу основних засобів, нематеріальних активів, а також інших	Виплати грошових коштів для придбання основних засобів, нематеріальних активів та інших довгострокових активів.

		довгострокових активів	
6	31 «Рахунки в банках»	Готівка з каси	Виплата заробітної плати на банківські картки.
7		Надходження поворотної і безповоротної фінансової допомоги	Першочергові потреби підприємства. Погашення поточних і довгострокових зобов’язань

Для підвищення контролю обліку грошових коштів на підприємстві необхідно розробити внутрішній обліковий реєстр, що дасть можливість підвищити обліковий контроль за рухом грошових коштів (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Внутрішній реєстр обліку грошових коштів на підприємстві

№	Дата	Рахунок	Кореспондуючий рахунок, субрахунок	Сума для зарахування або списання	залишок	Ліміт	термін для зарахування	Джерело надходження	Джерело використання	Документальне підтвердження	Відмітка про запис в Касовій книзі	підстава	примітки
1													
2													

Головними особливостями реєстру обліку являються: наявність відмітки про запис в касовій книзі унеможливить написання однієї ж тієї операції двічі або не здійснивши цього взагалі та перевірка залишку на рахунку після нарахування чи списання відповідних сум з лімітом, що значно збільшить контроль за обліковим процесом.

Розмір фонду дрібної готівки не повинен перевищувати встановленого ліміту залишку грошових коштів. Він призначений для оплати поштових витрат, придбання канцелярських товарів видачі авансів торговим представникам тощо. Одночасно призначається матеріально-відповідальна особа. Виплати обов’язково підтверджуються документально з підписом одержувача коштів. Головною особливістю являється те, що на такі платежі

не здійснюється жодних облікових записів. Після використання всіх коштів складається звіт про витрати й передається до бухгалтерії.

Уникнення викривлень в обліку запобігає такий розподіл обов'язків при виконанні двох правил:

- розподіл матеріальної відповідальності та ведення бухгалтерського обліку, так щоб окрема матеріально відповідальна особа несла відповідальність лише за грошові кошти, а інша здійснювала бухгалтерський облік, для того щоб не існувало можливості використати у власних цілях грошові кошти потреб та скоригувати бухгалтерські записи, для уникнення відповідальності.
- розподіл відповідальності за здійснення господарських операцій і за ведення їх обліку, для того щоб забезпечити одержання неупередженої інформації, ведення обліку доручають окремому структурному підрозділу, яке очолює головний бухгалтер

Отже, запропоновані заходи, такі, як розробка програми контролю та застосування внутрішнього реєстру обліку грошових коштів на підприємстві в комплексі дозволять зекономити велику кількість часу, систематизувати та вдосконалити облікові роботи, а також оптимізувати документообіг та полегшить навантаження на бухгалтерів підприємства. Запровадження програми на підприємстві дозволить здійснювати, належним чином, контроль за надходженням та напрямком використання грошових коштів за рахунками 30 «Готівка» та 31 «Рахунки в банках».

Ключовими перевагами використання внутрішнього реєстру обліку для ефективного управління та використання грошових коштів можна вважати :

- наявність відмітки про запис у касовій книзі, що унеможливить написання однієї ж тієї операції двічі або не здійснення цього взагалі;
- перевірка залишку на рахунку після нарахування чи списання відповідних сум;
- контроль за лімітом грошових операцій;

- відображення залишку грошових коштів;
- перелік відповідних документів, що забезпечують законність проведеної операції;
- наявність поля для приміток, особливої інформації.

Сучасний фінансовий ринок представляє нові методи розрахунків та накопичення капіталу підприємствами [8]. В умовах розвинутого інформаційного ресурсу найбільший інтерес викликає облік електронних грошей – як перспективного засобу здійснення розрахункових операцій.

Можна з упевненістю стверджувати, що з позиції бухгалтерського обліку електронні гроші є новим об'єктом дослідження. Існує кілька специфічних властивостей досліджуваного нами об'єкта, які безпосередньо впливають на порядок його відображення в бухгалтерському обліку. Серед них такі:

– електронні гроші генеруються та перераховуються не банківськими установами, а операторами платіжних систем (до них відносять: розробника, власника, адміністратора електронної системи; організації, що приймають кошти до зарахування для подальшої трансформації у електронні гроші), тобто групою осіб, які в більшості випадків є або фізичними особами, або суб'єктами господарювання, що не належать до фінансово-кредитних установ;

– електронні гроші у зв'язку з наявністю різноманітних платіжних систем мають безліч варіантів умовних валют, які застосовуються окремими суб'єктами електронної комерції [9].

В наукових публікаціях пропонується використання як діючих рахунків і субрахунків, так і введення нових: 315 "Електронні гроші", 32 "Електронні гроші", 335 "Електронні грошові кошти", 377 "Розрахунки з іншими дебіторами". З цього приводу Сахаров П.О. [54] обґрунтував думку про можливість використання діючих рахунків обліку грошових коштів та дебіторської заборгованості з метою їх відображення як електронних грошей (табл. 3.1).

На думку автора, найбільш вірним буде відображення електронних грошей на додатковому субрахунку 321 "Програмні електронні гроші" за такими

відповідними аналітичними рахунками: 3211 “Програмні електронні гроші в національній валюті”, 3212 “Програмні електронні гроші в іноземній валюті” [54].

Таблиця 3.1

Проблематичні моменти відображення електронних грошей на рахунках бухгалтерського обліку

Рахунок обліку	Обґрунтування
31 “Рахунки в банках”	На рахунку 31 знаходяться грошові кошти в безготівковій формі на рахунках банках. Щоб здійснити певну операцію з ними, необхідно заповнити пакет документів під контролем цих банків, а електронні гроші не потребують втручання банків, оскільки користувач має право їх використати в будь-який зручний для нього час.
33 “Інші кошти”	На рахунку 33 ведеться узагальнення інформації про наявність та рух грошових документів, які знаходяться в касі підприємства (поштових марок, марок гербового збору, сплачених проїзних документів тощо), та про кошти в дорозі, тобто грошові суми, внесені в каси банків для подальшого їх зарахування на рахунки підприємства. Електронні гроші не можна охарактеризувати як грошові документи, оскільки вони не мають матеріальної форми, а зберігаються в пам’яті комп’ютера (жорсткий диск).
35 “Поточні фінансові інвестиції”	На рахунку 35 ведеться облік наявності та руху поточних фінансових інвестицій та еквівалентів грошових коштів, зокрема депозитних сертифікатів. ЕГ не можна розглядати як еквівалент грошових коштів, оскільки вони належать до абсолютно ліквідних активів, тобто є безпосередньо грошима в електронному вигляді
377 “Розрахунки з іншими дебіторами”	На рахунку 37 ведеться облік дебіторської заборгованості, тоді як електронні гроші нею не є, адже банк не винен нам електронні гроші, а має лише зобов’язання щодо їх обміну на звичайні кошти на вимогу підприємства, що володіє електронними грошима.

Проте існує інша думка, яку ми підтримуємо. Зокрема, запропоновано до діючого рахунку 33 “Інші кошти” додати інші субрахунки та визначити аналітичні розрізи, за якими надавалася б повна інформація про електронні гроші в системі бухгалтерського обліку (табл. 3.2).

Представлена система рахунків надасть можливість деталізувати інформацію про рух електронних грошей та впливатиме на її корисність для цілей управлінських потреб різних груп користувачів.

Таблиця 3.2

Фрагмент робочого плану рахунків для обліку електронних грошей

Синтетичні рахунки		Субрахунки (рахунки другого порядку)		Аналітичні рахунки (рахунки третього та четвертого порядку)		
Код	Назва	Код	Назва	Код	Назва	Характеристика
33	Інші рахунки	335	Електронні гроші, номіновані в національній валюті	335.1	Електронні гроші, номіновані в національній валюті на основі карток	За видами карток
				335.2	Електронні гроші, номіновані в національній валюті на програмній основі	За видами програмних продуктів
				335.3	Електронні гроші, номіновані в національній валюті на основі мереж мобільного зв’язку	За видами операторів мобільного зв’язку
		336	Електронні гроші, номіновані в іноземній валюті	336.1	Електронні гроші, номіновані в іноземній валюті на основі карток	За видами карток
				336.2	Електронні гроші, номіновані в іноземній валюті на програмній основі	За видами програмних продуктів
				336.3	Електронні гроші, номіновані в іноземнійноміновані валюті на основі мереж мобільного зв’язку	За видами операторів мобільного зв’язку

Такий підхід дає можливість розрізнити такі групи електронних грошей як карткові та мережеві (на програмній основі і мобільні). До першої групи відносяться ті які базуються на використанні користувачами платіжних карток (смарт-карт, карток із збереженою вартістю, електронні гаманці). Вони існують на мікропроцесорах електронних пристроїв (чипів) карток. Транзакція

відбувається без зв’язку з банківським рахунком. Другу групу представляють ті, які відповідно проходять через телекомунікаційну систему, зокрема Інтернет (генеровані на жорсткому диску комп’ютера). Третю групу становлять електронні гроші, які генерують у мережі мобільного зв’язку, але за межами цієї системи і обмінні операції здійснюються оператором з дозволу емітента електронних грошей (оплата комунальних послуг, телебачення, Інтернет, квитків тощо).

При цьому не є електронними грошима ті, які зберігаються на наперед оплачених картках одноцільового використання (картки автозаправних станцій, дисконтні картки, тощо, тобто ті, які приймаються як засіб платежу виключно їх емітентами).

З викладеного слідує, що облікове забезпечення руху грошових коштів, незважаючи на достатнє нормативне регулювання, містить досить багато неврегульованих питань. Стрімкий розвиток оперативних розрахунків між суб’єктами господарювання обумовлює адаптації системи обліку до сучасних умов ведення бізнесу.

Таблиця 3.3

Виявлені недоліки в обліку грошових коштів, рекомендації по їх усуненню, шляхи вдосконалення обліку грошових коштів

Недоліки в обліку грошових коштів	Заходи щодо їх вдосконалення
Виплата заробітної плати готівковими коштами	Рекомендуємо укласти договір з банком на відкриття зарплатних карт для всього персоналу
Порушення порядку видачі грошових коштів підзвітним особам	Видати наказ, який встановлює перелік конкретних працівників підприємства, яким дозволено видавати готівку грошові кошти під звіт; Видавати під звіт на підставі заяви підзвітної особи за умови, що вона відзвітувала за раніше отриману суму
Слабкий внутрішній контроль за обліком грошових коштів	Ввести в штат організації внутрішнього аудитора або покласти цей обов’язок на головного бухгалтера
Низька кваліфікація управліньського персоналу	Підвищення кваліфікації бухгалтера і управлінського персоналу в цілому

При введенні в штат організації внутрішнього аудитора або покладання на головного бухгалтера обов'язків з внутрішнього контролю за операціями з грошовими коштами дозволять створити рекомендації щодо ефективного та раціонального використання грошових коштів підприємства.

Використання у комплексі всіх запропонованих заходів на підприємстві надасть можливість упразднити касу, змінити всю систему організації обліку грошових коштів та зробити її найбільш зручною, дешевою та безпечною.

Перераховані вище пропозиції щодо поліпшення бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю грошових коштів в силі вплинути на ефективність роботи бухгалтера і підприємства в цілому і в перспективі, допоможуть усунути недоліки в організації роботи і уникнути помилок в плануванні роботи.

За результатами проведеного дослідження обґрунтовано предмет обліку грошових коштів, об'єкти та окреслено завдання. З'ясовано, що найбільш проблемним об'єктом на даний час є електронні гроші. Представлено, виокремленні в наукових дослідженнях, проблематичні моменти відображення електронних грошей на рахунках бухгалтерського обліку. Вважаємо необхідним на законодавчому рівні удосконалити регулювання обліку електронних грошей, як складової грошових коштів, чітко визначити методичні підходи до облікового відображення їх руху, обґрунтувати класифікацію. Достовірне облікове забезпечення є інструментом для раціональних рішень щодо платоспроможності та управління грошовими потоками. Напрямки використання та обліку електронних грошей суб'єктами господарювання є перспективними, адже спостерігається зниження ліміту на операції з готівкою.

Удосконалення та розробка внутрішньої звітності руху грошових коштів дозволить отримувати більш детальну облікову інформацію про їх використання. Тож, облік грошових коштів має велике значення як для організації розрахунків так і для грошового обігу.

ВИСНОВКИ

Діяльність підприємств у ринкових умовах передбачає безперервний рух грошових коштів, тому їх слід розглядати як важливий ресурс та результат діяльності підприємств.

Як найбільш ліквідні активи, грошові кошти є важливими елементом ринкової економіки. Грошові активи зумовлюють активізацію суб'єктів господарювання до самофінансування. Вони наявні на етапах придбання товарів, виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, їх продажу і отримання виручки.

Аналізуючи діяльність ТОВ «Кищенці» видно, що вартість оборотних активів зменшилась на 34,5 %, необоротних активів – зросли на 13,5 %, поточні зобов'язання зменшились майже в 4 рази.

Високе значення коефіцієнта концентрації власного капіталу, яке ми спостерігаємо у 2022 році свідчить, що ТОВ «Кищенці» забезпечене власними коштами і власники віддають перевагу розумному зростанню в динаміці частки позичених коштів. Коефіцієнт фінансової залежності у 2022 році дорівнює 1,004 і показує, що підприємство майже не використовує позикові кошти, оскільки в кожній 1,004 грн., вкладеній в активи підприємства, 0,04 коп. Високе значення коефіцієнта концентрації власного капіталу, яке ми спостерігаємо у 2022 році свідчить, що ТОВ «Кищенці» забезпечене власними коштами і власники віддають перевагу розумному зростанню в динаміці частки позичених коштів. Коефіцієнт фінансової залежності ТОВ «Кищенці» у 2019 році дорівнює 1,004 і показує, що підприємство майже не використовує позикові кошти, оскільки в кожній 1,004 грн., вкладеній в активи підприємства, 0,04 коп.

Аналіз ліквідності ТОВ «Кищенці» дає змогу зробити висновки, що два фактичні показники ліквідності на підприємстві не відповідають нормативам. Коефіцієнт поточної ліквідності ТОВ «Кищенці» в 2022 році становив 106,6, що на 63,29 п. більше, ніж у 2015 році.

Аналізуючи діяльність ТОВ «Кищенці» в цілому, варто зазначити то підприємство протягом 2018 – 2022 рр. було прибутковим. Чистий прибуток з 4774 тис. грн. у 2015 році скоротився до 1717,8 тис. грн. у 2019 році.

Ефективність діяльності підприємства має тенденцію до зменшення. Рівень рентабельності протягом 2018 –2022 років зазнав різких коливань і за досліджуваний період скоротився на 47 в.п.

Грошові кошти підприємства в 2019 році зменшились в порівнянні з 2015 роком на 96,6 %. При чому всі грошові кошти перебували на поточному рахунку в банку.

Досліджуючи дані ТОВ «Кищенці» з'ясовано, що облік грошових коштів ведеться на таких рахунках як: 30 "Готівка" відображається надходження та виплата грошових коштів у касу та з каси (відповідно у національній та іноземній валюті); 31 "Рахунки в банках" призначено для обліку наявності та руху грошових коштів, що знаходяться на рахунках в банку, які можуть бути використані для поточних операцій; 33 "Інші кошти" узагальнюється інформація про наявність та рух грошових документів (у національній та іноземній валюті), які знаходяться в касі підприємства.

Напрями удосконалення обліку грошових коштів:

Користування системою «Клієнт-Банк»

Виплата заробітної плати, премій й інших платежів співробітникам фірми на банківські картки

Розробка програми контролю обліку грошових коштів

Впровадження фонду дрібної готівки

Розподіл службових обов'язків

Основні функції системи «Клієнт-Банк»:

- дозволяє контролювати рух грошових коштів на рахунку в банку, з'ясовувати особу платника і призначення платежу – ця функція допоможе швидко здійснювати розрахунки з клієнтами підприємства;
- отримувати щодня оновлені офіційні курси іноземних валют і використовувати їх у бухгалтерському обліку;

- формувати систему даних своїх контрагентів за платежем й наступного разу використати шаблон зі збереженими даними, що дозволить швидше формувати платіжні документи.

Для введення зарплатного проекту необхідно лише за декілька днів до виплати заробітної плати працівникам надати банкові платіжні доручення на перерахування заробітної плати (комісійної винагороди, сплати ПДФО та ЄСВ) та відомість про розподіл заробітної плати.

Якщо на підприємстві буде встановлена система віддаленого обслуговування (Клієнт-Банк), то вище описані документи подаються в електронному вигляді. У разі зміни будь-яких даних про співробітника або звільнення співробітника підприємство повинно повідомити банк.

За допомогою програми контролю обліку грошових коштів можна буде простежити та впевнитися, що грошові кошти, які надійшли з конкретного джерела будуть використані на відповідні цілі та простежити їх рух, перевіривши доцільність та правильність даних операцій.

Для підвищення контролю обліку грошових коштів на підприємстві необхідно розробити внутрішній обліковий реєстр, що дасть можливість підвищити обліковий контроль за рухом грошових коштів.

Головними особливостями реєстру обліку являються: наявність відмітки про запис в касовій книзі унеможливить написання однієї ж тієї операції двічі або не здійснивши цього взагалі та перевірка залишку на рахунку після нарахування чи списання відповідних сум з лімітом, що значно збільшить контроль за обліковим процесом.

Уникнення викривлень в обліку запобігає такий розподіл обов’язків при виконанні двох правил:

- розподіл матеріальної відповідальності та ведення бухгалтерського обліку, так щоб окрема матеріально відповідальна особа несла відповідальність лише за грошові кошти, а інша здійснювала бухгалтерський облік, для того щоб не існувало можливості використати у власних цілях грошові кошти потреб та скоригувати бухгалтерські

записи, для уникнення відповідальності.

–розподіл відповідальності за здійснення господарських операцій і за ведення їх обліку, для того щоб забезпечити одержання неупередженої інформації, ведення обліку доручають окремому структурному підрозділу, яке очолює головний бухгалтер

Отже, запропоновані заходи, такі, як розробка програми контролю та застосування внутрішнього реєстру обліку грошових коштів на підприємстві в комплексі дозволять зекономити велику кількість часу, систематизувати та вдосконалити облікові роботи, а також оптимізувати документообіг та полегшить навантаження на бухгалтерів підприємства. Запровадження програми на підприємстві дозволить здійснювати, належним чином, контроль за надходженням та напрямком використання грошових коштів за рахунками 30 «Готівка» та 31 «Рахунки в банках».

В умовах розвинутого інформаційного ресурсу найбільший інтерес викликає облік електронних грошей – як перспективного засобу здійснення розрахункових операцій. Можна з упевненістю стверджувати, що з позиції бухгалтерського обліку електронні гроші є новим об’єктом дослідження.

В наукових публікаціях пропонується використання як діючих рахунків і субрахунків, так і введення нових: 315 “Електронні гроші”, 32 “Електронні гроші”, 335 “Електронні грошові кошти”, 377 “Розрахунки з іншими дебіторами”.

На думку автора, найбільш вірним буде відображення електронних грошей на додатковому субрахунку 321 “Програмні електронні гроші” за такими відповідними аналітичними рахунками: 3211 “Програмні електронні гроші в національній валюті”, 3212 “Програмні електронні гроші в іноземній валюті” [10, с.1193]. Проте існує інша думка, яку ми підтримуємо. Зокрема, запропоновано до діючого рахунку 33 “Інші кошти” додати інші субрахунки та визначити аналітичні розрізи, за якими надавалася б повна інформація про електронні гроші в системі бухгалтерського обліку.

Представлена система рахунків надасть можливість деталізувати інформацію про рух електронних грошей та впливатиме на її корисність для цілей управлінських потреб різних груп користувачів. Такий підхід дає можливість розрізнити такі групи електронних грошей як карткові та мережеві (на програмній основі і мобільні). До першої групи відносяться ті які базуються на використанні користувачами платіжних карток (смарт-карт, карток із збереженою вартістю, електронні гаманці). Вони існують на мікропроцесорах електронних пристроїв (чипів) карток. Транзакція відбувається без зв’язку з банківським рахунком. Другу групу представляють ті, які відповідно проходять через телекомунікаційну систему, зокрема Інтернет (генеровані на жорсткому диску комп’ютера). Третю групу становлять електронні гроші, які генерують у мережі мобільного зв’язку, але за межами цієї системи і обмінні операції здійснюються оператором з дозволу емітента електронних грошей (оплата комунальних послуг, телебачення, Інтернет, квитків тощо).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артюх І. Значення та аналіз грошових коштів в умовах ринкової економіки. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Evu/2019_13/Artuh.pdf. (дата звернення 20.04.2019 р.).
2. Бочаров В. Аналіз грошового потоку. Фінансовий ринок України. 2011. № 10(96). С. 23–24.
3. Брігхем Є.Ф. Основи фінансового менеджменту : переклад з англ. Київ : Молодь, 1997. 1000 с.
4. Бруханський Р. Ф. Аналіз вимог системи стратегічного менеджменту до побудови стратегічно орієнтованої системи бухгалтерського обліку. Вісник Житомирського державного технологічного університету. 2014. № 1 (67). С. 163-169.
5. Бугай О., Вовк В. Ліквідність та платоспроможність: економічна суть та експертна оцінка. Галицький економічний вісник. 2013. № 3. С. 169–173.
6. Гарбуз А.В. Особливості обліку грошових коштів при застосуванні програмних продуктів // Матеріали студентської наукової конференції Полтавської державної аг-рарної академії, 16-17 квітня 2020 р. Том І. Полтава: РВВ ПДАА, 2020.
7. Гнатенко Є.П., Гикава А.О. Проблеми обліку грошових коштів на підприємстві // Економіка суспільства. 2016. Вип. 5 С. 421-424.
8. Господарський Кодекс України № 436-IV зі змінами 27.07.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text (дата звернення 29.07.2023)
9. Григоревська О.О., Каленченко Т.С. Проблеми своєчасного та повного відображення грошових коштів у системі бухгалтерського обліку. Проблеми та перспективи економіки та управління. 2015. № 4 (4). С. 359-364.
10. Гриліцька А.В. Гроші і грошові активи підприємства // Збірник наукових праць ЧДТУ. Економічні науки, 2010. Вип. 21. С. 25–28.

11. Губачова О.М. Деякі аспекти управління рухом грошових коштів та їх вплив на фінансовий стан підприємства. Економіка і регіон. 2005. № 2(5). 252 с.
12. Давиденко Н.М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2015. № 2. С. 36–40.
13. Дерій М. Дефініції «грошові кошти» і «грошові потоки»: відмінності та взаємозв'язок. Економічний аналіз. 2010. Вип. 6. С. 60-64.
14. Єрмолаєва М. В., Черненко К. В., Гафіяк А. М. Облік грошових коштів та застосування інформаційних облікових технологій. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. 2018. № 191. С. 215-222.
15. Єфіменко В.І., Лук'яненко Л.І. Облік у зарубіжних країнах : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. Київ : КНЕУ, 2005. 211 с.
16. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами. К.: Центр учбової літератури, 2012. 368 с.
17. Зятковський І.В. Фінанси підприємств : навчальний посібник. 2 вид., перероб. та доп. Київ : Кондор, 2003. 364 с.
18. Іващенко В.І., Болюх М.А. Економічний аналіз господарської діяльності. Київ : ЗАТ «НІЧЛАВА», 2001. 204 с.
19. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99 (дата звернення: 05.03.2023).
20. Кащенко О.І. Проблеми практики обліку, контролю та аналізу грошових розрахунків // Збірник наукових праць НТУ КПІ: Економіка і фінанси . 2011. Вип. 3. С. 21–27.

21. Клімович І. М. Вплив облікової політики на фінансову діяльність підприємства. URL: http://www.rusnauka.com/6_PNI_2011/Economics/7_80339.doc.htm
22. Ковалев В.В. Введение в финансовый менеджмент. М.: Финансы и статистика, 2007. 768 с.
23. Коваленко Л.О. Вплив облікової політики на результати управлінських рішень. Все про бухгалтерський облік. 2017. № 14. С. 23–27.
24. Костюник О.В. Грошові кошти та особливості їх функціонування у фінансово – господарській діяльності підприємства. URL: http://www.sb-keip.kpi.ua/article/download/36709/32835.
25. Кот А.Д., Филиппов В.Е., Якименко А.А. Переход к корпоративной управленческой отчетности. Газовая промышленность. 2003. № 11.
26. Лаврінчук, М. І. Організація і методика внутрішньогосподарського аудиту грошових коштів на підприємстві. Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ. Вінниця: Редакційно-видавничий: 223. 257 с.
27. Легенчук С.Ф., Семенець А.П. Облікове відображення операцій з електронними грошима: методичний аспект. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. Вип. 23, ч. 3. С. 144-147.
28. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств від 28.07.2006 р. URL: http://uazakon.com/big/text892/pg1.htm.
29. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності затвердженні наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 № 433. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text
30. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.06.2017. URL: https://ips.ligazakon.net/document/MU17030 (дата звернення: 05.03.2023)

31. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.06.2017 . URL: https://ips.ligazakon.net/document/MU17040
32. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції» затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.06.2017. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_048#Text
33. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.06.2017. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text
34. Михайловина С.О., Матрос О.М. Облікова політика аграрних підприємств як дієвий механізм регулювання бухгалтерського обліку // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". 2019. №3. URL: https://doi.org/10.25313/2520-2294-2019-3-4821
35. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів». URL: http://zakon4.rada.gov.ua (дата звернення: 28.09.2020).
36. Муравський В. В Документування в умовах повної автоматизації обліку. Бухгалтерський облік і аудит. 2008. № 5. С. 48-52.
37. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#n17
38. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 628 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13#Text
39. Несходовський І.С. Облік грошових коштів та контроль їх виконання в підприємствах торгівлі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. Київ, 2009. 20 с.
40. Осовська Г.В., Юркевич О.О., Завадська Й.С. Економічний словник. Київ: Кондор, 2007. 358 с.

41. Очеретько Л., Замирайло М. Проблеми та напрямки удосконалення обліку грошових коштів та їх еквівалентів / «Відновлення України та її регіонів в контексті глобальних трендів: управління, адміністрування та забезпечення». Тези доповідей міжнародної науковопрактичної конференції, Запоріжжя, 25–26 травня 2023 р., с.94-98
42. Петренко В.С., Кузнецова Д.С. Теоретичні та методологічні аспекти грошових потоків на підприємстві Молодий вчений. 2016. № 5 (32). URL: www.irbis-nbuv.gov.ua (дата звернення – 17.03.2020).
43. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11 (дата звернення: 04.02.2023).
44. Податковий Кодекс України № 3325-IX зі змінами від 10.08.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення: 04.09.2023).
45. Подолянчук О.А. Грошові кошти в системі рахунків обліку // Економіка. Ффінанси.Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2019. № 3. С.14-155.
46. Поліщук А. Зміни в обліковій політиці: коли відбуваються та як впливають на бухоблік. URL: https://interbuh.com.ua/ua/documents/ib/8092/114076
47. Положення про ведення касових операцій в національній валюті в Україні: постанова Правління Національного банку України від 29.12.2017 р. № 148. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17 (дата звернення: 04.03.2023).
48. Про національний банк України: Закон України № 679-XIV зі змінами від 10.06.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text (дата звернення: 25.06.2023).
49. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12. 2000 р. № 2121- III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14 (дата звернення: 05.03.2023).

50. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : станом на 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14 (дата звернення: 30.07.2023).
51. Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки : Указ Президента України від 12.06.1995 року № 436/95. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436/95 (дата звернення: 28.07.2023).
52. Радченко М.А. Особливості відображення електронних грошей в обліку. Науковий Вісник Ужгородського університету. 2015. Вип. 1 (45), т. 2. С. 121-124.
53. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навчальний посібник, 2 вид., випр. і доп. Київ : Знання, 2005. 662 с
54. Сахаров П.О. Окремі аспекти обліку електронних грошей та особливості проведення їх аналізута аудиту у банках. Економіка і суспільство. 2017. № 9.С. 1192-1197.
55. Спільник І. В. Аналіз грошових потоків підприємства за даними фінансової звітності підприємства: значимість, мета, завдання. Обліково-аналітичне та правове забезпечення інституційних секторів економіки України в умовах євроінтеграції та інноваційного розвитку: збірник наукових праць всеукр. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 30 березня 2017 р.). Тернопіль : Крок, 2017. С. 138-140.
56. Сопко В. В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: підручник / за наук. ред. В. Сопка, В. Завгороднього. К. : КНЕУ, 2009. 411 с.
57. Томілін О. О. Вдосконалення управління грошовими потоками // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. – Випуск № 237: В 6 т. Т. IV. Дніпропетровськ : ДНУ, 2008. С. 907–916. URL: http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1537 (дата звернення – 17.03.2020).

58. Томілін О. О. Управління грошовими надходженнями підприємств // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства. Випуск № 72. Харків: ХНТУСГ, 2008. С. 392– 395. URL: http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1563 (дата звернення – 17.03.2020).
59. Томілін О. О., Козленко Е. О. Управління грошовими надходженнями підприємств та перспективи його удосконалення: матеріали IV Всеукр. наук.- практ. конф. молодих вчених “Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики”, 1 груд. 2017 р. Полтава, ПДАА, 2017. С. 147–149. URL: http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1668 (дата звернення – 17.03.2020)
60. Томчук О.В., Фостолович В.А. Криптовалюта як новий фінансовий інструмент: переваги і недоліки її використання та проблеми нормативно-правового регулювання. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. № 2. С.67-77.
61. Чобан М.В. Облікова політика як важливий інструмент правильного ведення обліку на підприємствах // Молодь і науковий прогрес у соціально-економічному та освітньому просторі суспільства: Матеріали І Міжнародної наукової студентської конференції (15-16 листопада 2019 р.). У 3 Т. Кам’янець-Подільський : Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж, 2019. Т.1. Економічні науки. С. 86-88